

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Smiðju við Tjarnargötu
101 Reykjavík

Reykjavík, 1. október 2026

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum vegna fjárlaga fyrir árið 2027 (2. mál)

Félag atvinnurekenda (FA) vísar til beiðni efnahags- og viðskiptanefndar, dags. 17. september sl., um umsögn um ofangreint mál, á þingskjal 2.

Sumar af breytingum frumvarpsins má kalla árvissar. FA gerir hins vegar athugasemd við að ýmsar umfangsmiklar nýjungar í skattlagningu og gjaldtöku séu lagðar fram án undangengins almenns samráðs. Margar breytinganna eru sjálfstæðar stefnumarkandi ákvarðanir um skattlagningu en ekki tæknilegar afleiðingar fjárlagafrumvarpsins. Eðlilegt hefði verið að gefa atvinnulífi og öðrum hagsmunaaðilum kost á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri í samráðsgátt áður en frumvarpið var lagt fyrir Alþingi.

I. Verðbólguhvetjandi vísitölutengingar krónutöluskatta

FA hefur undanfarin ár gagnrýnt harðlega þá leið sem farin hefur verið í fjárlagafrumvarpi og tengdum frumvörpum, að vísitölutengja hækkanir krónutölugjalda og -skatta ríkisins. Sú aðferð gengur beint gegn markmiðum fjárlagafrumvarpsins um lækkun verðbólgu og torveldar það verkefni Seðlabankans að halda verðbólgunni í skefjum. Það að hækka skatta og gjöld um 5,2% í stað þess að miða við 2,5% verðbólgu markmið Seðlabankans ýtir beinlínis undir verðhækkanir og verðbólguvæntingar.

Seðlabankinn hefur opinberlega gagnrýnt þessa aðferð. Á félagsfundi FA 11. september sl. kallaði Þórarinn G. Pétursson, varaseðlabankastjóri peningastefnu, sjálfvirka verðtryggingu á borð við þá sem notuð er í frumvarpinu „langvarandi ósið“ sem mikilvægt væri að leggja af.

Varaseðlabankastjóri tók undir að þessi aðferð sendi röng skilaboð. „Ég heyri það til dæmis bara á mínum samtölum við rekstraraðila í smásöluverslun að þegar þeir heyra þetta verði þeirra samtöl við birgja til dæmis ansi erfið. Menn segja: Ríkið er að hækka um 5,2 — af hverju ættum við þá að hækka um 2,5? Þannig að ég er að þessu leyti alveg sammála, þetta er eitthvað sem mætti gjarnan endurskoða.“

Við þær aðstæður sem nú eru uppi, þar sem verðbólga er langt umfram markmið Seðlabankans og forsendur kjarasamninganna sem gerðir voru 2024 eru í uppnámi, er enn brýnna en áður að ríkið láti af þessum ósið. Raunveruleg hættu er á að kjarasamningum á almennum vinnumarkaði verði sagt upp síðar í mánuðinum. Ýmis fyrirtæki, þar með taldir félagsmenn í FA, hafa skuldbundið sig til að halda verðhækkunum í skefjum. Samband íslenzkra sveitarfélaga hefur lýst yfir vilja sínum til að stuðla að lækkun verðbólgu og vaxta með því að halda hækkunum almennra gjaldskráa undir 2,5% á

árinu 2027. Ríkisvaldið verður að leggja sitt af mörkum í þessu efni og takmarka hækkunir við verðbólguþröskulmörk.

FA telur markmiðið um hallalaus fjárlög mikilvægt, en telur að því eigi fremur að ná með aukinni hagræðingu á gjaldahlið ríkissjóðs. Líkt og fram kemur í umsögn félagsins um frumvarp til fjárlaga fyrir árið 2027 telur það markmiðið um 1% fækkun ríkisstarfsmanna metnaðarlaust og að þar megi ganga mun lengra, án þess að til umfangsmikilla uppsagna komi hjá ríkinu. Að öðru leyti vísar FA til tillagna sinna, sem lagðar voru inn til hagræðingarhóps ríkisstjórnarinnar á síðasta ári.

II. Kílómetragjald, flutningskostnaður og vöruverð

Hækkun kílómetragjalds samkvæmt frumvarpinu er langt umfram verðlagsbreytingar. Félagið gagnrýndi frumvörp um upptöku kílómetragjalds fyrir lélegt mat á áhrifum á upptöku kílómetragjaldsins á rekstrarkostnað vöruflutningabifreiða og þar með flutningskostnað vara og almennt vöruverð. Fjármálaráðuneytið brást ekki við áskorunum FA og fleiri um að reikna út raundæmi, miðuð við raunverulega samsetningu bílaflota birgja og dreifingarfyrirtækja, sem sýndu áhrifin á rekstrarkostnað mismunandi vöruflutningabifreiða. Ljóst er að þær tillögur, sem felast í frumvarpinu, munu hækka flutningskostnað verulega. Þá eru ótalin önnur áhrif á kostnað atvinnurekstrar, til dæmis margvíslega þjónustu. Þessar hækkunir munu óhjákvæmilega rata inn í vöruverð.

Í mati á áhrifum frumvarpsins setur fjármála- og efnahagsráðuneytið það mat að hækkun á krónutölugjöldum ríkisins, þar með töldu kílómetragjaldinu, muni valda 0,28% hækkun á vísitölu neyzluverðs. Ekki er ljóst hvort í þeim útreikningi eru metin áhrif hækkunar kílómetragjaldsins á flutningskostnað og vöruverð. Æskilegt væri að áhrifamatið væri mun ýtarlegra að þessu leyti. FA telur ófullnægjandi að leggja svo verulega hækkun á kostnað við flutninga og dreifingu án þess að fyrir liggi mat á afleiddum áhrifum hennar á flutningskostnað, vöruverð og vísitölu neyzluverðs.

III. Áfengisskattar

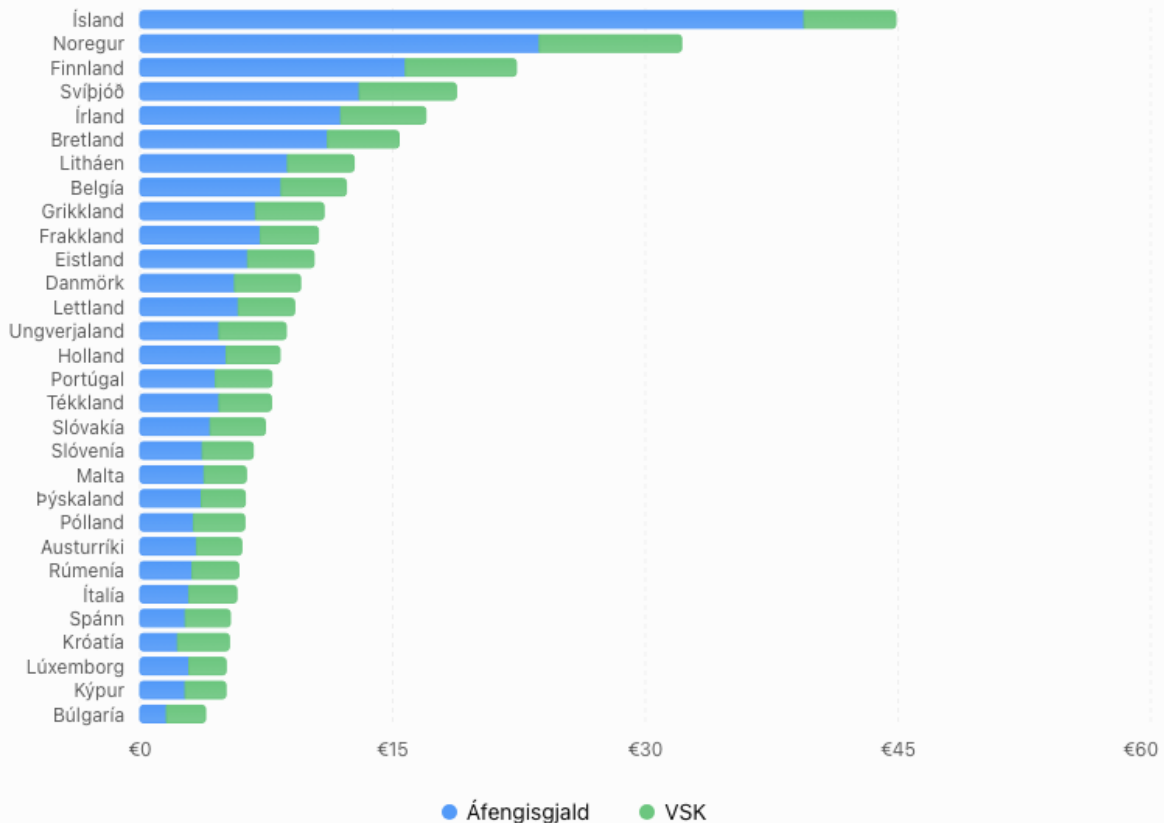
FA vekur enn á ný athygli á því að áfengisskattar á Íslandi eru þeir hæstu á Vesturlöndum. Stjórnvöld hafa engu að síður aldrei fengist til að rökstyðja hvað kalli á miklu hærri skattlagningu þessarar vöru á Íslandi en í öllum þeim ríkjum sem við berum okkur saman við. Þessi óvenjulega þunga skattlagning neytenda þessa eina flokks neyzluvara bitnar með margvíslegum hætti á íslenzku atvinnulífi. Hún dregur úr samkeppnishæfni veitingageirans og þar með íslenzkrar ferðaþjónustu. Þá bitnar hún hart á innlendri áfengisframleiðslu, sem er vaxandi atvinnugrein og skapar störf víða um land.

Súluritið hér að neðan sýnir skattlagningu á vodkaflösku sem kostar 10 evrur frá framleiðanda eða innflytjanda; bæði sértækan áfengisskatt og virðisaukaskatt. Þótt virðisaukaskattur á áfengi og aðra matvöru sé lægri á Íslandi en í flestum öðrum Evrópuríkjum fer hann ekki nálægt því að vega upp hinn gríðarlega háa áfengisskatt. Þannig er samanlögð skattlagning á Íslandi um 40% hærri en í Noregi (sem lætur yfirleitt ekki sitt eftir liggja í skattlagningu), tvöfalt hærri en í Finnlandi og hátt í fimmfalt hærri en í Danmörku, svo dæmi séu tekin.

Skattarnir á flöskuna, sem seld er á Íslandi, eru 4,5-falt innkaupsverð hennar. Þessi munur er löngu orðinn fráleitur og, eins og áður sagði, hefur hann ekki verið rökstuddur með neinum vitrænum hætti.

Skattar á €10 vodkaflösku í Evrópu – 2026

70 cl, 40% vodka sem kostar €10 fyrir skatta. Súlurnar sýna sértækt áfengisgjald og VSK.

VSK reiknast af €10 grunnverði + sértæku áfengisgjaldi. Ísland: 11% VSK. VSK og áfengisgjöld miðast við 2026.

FA ítrekar fyrri tillögur sínar um að krónutala áfengisskatta verði fryst til að minnka þann mun sem er á skattlagningunni á Íslandi og í nágrannalöndunum.

IV. Skattur á banka er skattur á atvinnulífið

Hækkun fjármagnskostnaðar kemur sérstaklega illa við lítil og meðalstór fyrirtæki, sem eiga almennt færri kosti en stærri fyrirtæki á að afla sér fjármögnunar utan bankakerfisins. FA vekur athygli á því að hin mikla hækkun bankaskattsins, um 75%, er ekki bara skattur á banka.

Í greinargerð frumvarpsins gerir ráðuneytið ráð fyrir að hækkunin geti haft þau áhrif að útlánsvextir hækki um 0,06 prósentustig. Þannig leiðir skattahækkunin af sér hækkun á fjármagnskostnaði fyrirtækja, en fjármagn er á meðal nauðsynlegra aðfanga fyrirtækja. Það er því villandi að líta á

hækkun bankaskattsins sem skattlagningu sem einskorðast við fjármálafyrirtækin sjálf; hluti hennar færist óhjákvæmilega yfir á viðskiptavini bankanna.

V. Að lokum

Félag atvinnurekenda telur jákvætt að stefnt sé að jafnvægi í ríkisfjármálum, en gagnrýnir að svo stór hluti aðlögunarinnar sé sóttur á tekjuhliðina með aukinni skattheimtu. Frumvarpið felur í sér tekjuöflun ríkissjóðs upp á tæpa 29 milljarða króna og margar ráðstafananna auka kostnað fyrirtækja og verðlag. Sérstaklega skýtur skökku við að ríkið hækki eigin gjöld í takt við 5,2% verðbólgu á sama tíma og brýnasta verkefni hagstjórnarinnar er að ná verðbólgu niður að 2,5% markmiði Seðlabankans.

FA áskilur sér rétt til að koma frekari athugasemdum á framfæri á síðari stigum. Þá er félagið reiðubúið að funda með þingnefndinni.

Virðingarfyllst,

Ólafur Stephensen
framkvæmdastjóri FA